

BOEKEN

bespreking

Zij zijn niet waarlijk dood...

Terschellinger zeelieden in de Tweede Wereldoorlog, door Johan van der Wal, 256 blz. met zwart-wit foto's geïll., Uitgeverij van Wijnen, Franeker 2001. ISBN 90 5194 225 7 € 13,60

Soms krijgt de redactie van uitgevers boeken ter recensie aangeboden, waarbij al na een korte scan te bepalen is dat de inhoud van het boek niet relevant is voor de lezers van de *Militaire Spectator*. Meestal gaan deze boeken ongelezen terug naar de uitgever. Een enkele keer wordt zo'n boek toch door één van de redacteurs gelezen. Zo ook met onderhavig boek.

Hoewel een conclusie vaak tot het eind van een recensie bewaard blijft, wijk ik

daar in dit geval vanaf. Zoals de snelle scan al heeft aangegeven, blijkt het onderhavige boek niet relevant voor het overgrote deel van de lezers van de *Militaire Spectator*, mogelijk dat enkele leden van de KBVK die dienen bij de Koninklijke Marine nog iets van hun gading zullen vinden, hoewel het Marineaandeel in dit boek heel beperkt is. Voor hen toch een korte bespreking van de inhoud.

Maritieme historie van Terschelling

In de inleiding gaat de auteur in vogelvlucht door eeuwen van de Terschellingse maritieme historie, inclusief de komst van de zeevaartschool. In dit boek komen niet alleen de lotgevallen aan de orde van de Terschellinger zeelieden die gedurende de Tweede Wereldoorlog op zee omkwamen, maar ook van die zeelui van Terschelling welke in die jaren om het leven kwamen ten gevolge van dwangarbeid, ziekte of ongevallen. Ook worden enkele gevallen beschreven van burgers die op zee omkwamen.

Daarnaast wordt ingegaan op de belevenissen van een aantal zeelieden die de oorlog weliswaar overleefden, maar in die jaren betrokken waren bij gebeurtenissen met een dermate opvallend karakter dat ze er als het ware om vroegen te worden behandeld. Uiteraard moest er in verband met de beperkte omvang van het boek een selectie worden gemaakt. In de inleiding legt de schrijver verantwoording af voor de keuzes die hij heeft gemaakt.

Rol van de koopvaardij

In hoofdstuk 1 geeft de auteur in twaalf bladzijden een algemeen overzicht van de rol van de koopvaardij en van de Koninklijke Marine in de Tweede Wereldoorlog. Voor de rol van de koopvaardij in oorlogstijd heeft gedurende de afgelopen vijftig jaar nauwelijks belangstelling bestaan. De strijd op zee speelde zich immers ver van huis af en bleef daardoor

voor de meeste mensen buiten beeld.

Eigenlijk onterecht omdat het voor de betrokken zeelieden een zware tijd was. Zij moesten blijven doorvaren, er was immers vaarplicht, en iedere zeeman leefde onafgebroken met het idee op elk moment door torpedo, mijn, oorlogsschip of vliegtuig te kunnen worden getroffen. Het steekt de koopvaardijmensen dat degenen die in oorlogstijd voeren niet worden toegelaten tot het Landelijk Veteranenplatform omdat ze geen oud-militairen vertegenwoordigen.

Ook de rol van de Koninklijke Marine tijdens de Tweede Wereldoorlog komt aan de orde omdat tijdens de strijd een Terschellinger 'jantje' om het leven kwam. In zeven bladzijden behandelt de schrijver in hoofdstuk 2 het verloop van de strijd op zee.

Vervolgens komen in 32 hoofdstukken de in de tweede alinea beschreven Terschellinger zeelieden aan de orde. Elk hoofdstuk is zoveel mogelijk volgens het zelfde stramien geschreven. Het begint met de ondergang van een schip, gevolgd door de levensloop, met inbegrip van de maritieme loopbaan van de Terschellingers die aan boord waren. De beschrijving is gebaseerd op verslagen van overlevenden en als er geen overlevenden waren, is de ondergang van een schip beschreven op basis van het logboek van het schip dat verantwoordelijk was voor de vernietiging.

Opvallend is dat de Duitsers zich in de zogenaamde Schemeroorlog, die al in september 1939 begon, weinig aantrokken van de neutraliteit of het lot van de opvarenden. Wat uit veel van de beschrijvingen naar voren komt, is de immense spanning waaronder op veel van de wereldzeeën in die tijd is gevaren. Spanningen die menigeen nadien niet in de koude kleren zijn gaan zitten.

Zoals gezegd, geen boek voor het overgrote deel van het lezerspubliek van de *Militaire Spectator*, maar de voor de in Terschelling of de koopvaardij geïnteresseerde lezer is het boek zeker de moeite waard.

drs. J. TERPSTRA, kolonel b.d. MPSD